

MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

2009. MÁJUS • ÚJ ÉVFOLYAM • 3. SZÁM

Jutalom – nem csak dobogósoknak 1.

Ökumenikus Vallás Tantárgyverseny 2.

Fotó • BIRÓ ISTVÁN

ISSN 2065-9725

9 772065 972004

ÁRA 2,5 LEI

Kedves tanárok, jövődöbéli szerzők!

Mivel a *Magyar Közoktatás* a romániai magyar oktatás vitatott kérdéseinek fóruma is kíván lenni, kérjük, fejtsék ki véleményüket, osszák meg az olvasókkal tapasztalataikat, ötleteiket a következő témák valamelyikében:

1. Olvasóvá nevelés az iskolában (A kötelező és nem kötelező olvasmányok)
2. A román nyelv és irodalom oktatásának buktatóiról
3. A tantervi szabályozáshoz való viszonyulás gyakorlati kérdései
4. Hogyan tarthatjuk ébren a diákok érdeklődését?

A legjobb írásokat a lap hasábjain közöljük, szerzőjük könyvjutalmat nyer. A közlendő írások maximális terjedelme 4000 leütés (szóközökkel). (Kérjük, ha módjukban áll, mellékeljenek digitális fényképet is.)

Kérjük, jelezzék, hogy a felhívás melyik pontjára jelentkeznek.

Írásaikat, véleményüket, javaslataikat, ötleteiket az mko@communitas.ro e-mailcímen fogadjuk.

A szerkesztőség

Készülünk a nyári Cimbora Kaláka Táborra

Készül a szeptemberi borító – Csillag István képzőművésszel a 2008-as Cimbora Kaláka Táborban

Kíváncsivá szeretnénk tenni cimboráinkat az irodalom (kortárs szépirodalom) és művelődés, képzőművészet, néprajz, történelem, természetvédelem megannyi színes és érdekes témája iránt – ezért került a fejléc alá 2006-ban, a *Cimbora* újraindításakor a *Kíváncsi diákok lapja* alcím. Segítségül hívtuk Cimbit, a Csillag István képzőművész által megrajzolt ördögfiókat, akinek rontott helyesírással havonta közölt naplója olvasóink kedvencévé vált.

A *Cimbora* szerkesztésekor a tömegkultúrával szembeni alternatívák felmutatását tartjuk fontosnak, és a kulturális értékek gyerekekhez közelítő bemutatását, a gondolkodásra, aktív életre való ösztönzést. És mert mi is kíváncsiak vagyunk, elsősorban a megszólított korosztályra, az 5–8. osztályos diákokra, a folyóirat bemutatkozási lehetőséget nyújt számukra, és a nyárra megrendezett Cimbora Kaláka Táborban létrejön a közvetlen kapcsolat szerkesztők, szerzők és olvasók között. Együtt játszunk, együtt alkotunk – ez lehetne táborunk mottója, ahová már tizenegy éve Erdély minden részéről érkeznek a pályázati kiírásainkra válaszoló tehetséges, érdeklődő, valamilyen téren kitűnő teljesítményt nyújtó gyermekek, akik megismerik egymást, és a Cimbora-csapat tagjává válnak.

Ez az oldal nagyon tetszik, imádom, és főleg a Cimbi naplóját, meg a vicceket, és az új folytatásos regényt, és a Cimbirodalmat. Köszí, hogy a fiatalágért is van valami az interneten. Ez nagyon király – áll a folyóirat honlapjának vendégkönyvében.

FARKAS KINGA
a Cimbora főszerkesztője

Derűs irodalomóra
Sepsiszentgyörgyön
Kovács András Ferencsel

www.cimbora.net

Az RMDSZ több területen támogatja a romániai magyar nyelvű oktatást

Jutalom – nem csak dobogósoknak

Az Ügyvezető Elnökség Oktatási Főosztálya tevékenységének az oktatás sokrétű támogatása az egyik fontos területe, amelyről három témát említenék: a tehetséggondozást, a szociális jellegű támogatást, valamint a tankönyvíratást és -kiadást.

Tehetséggondozás – országos versenyek, vetélkedők

A tehetséggondozás területén az elmúlt négy év során, miközben folytattuk a meglévő hagyományokat, újabb lehetőségeket kerestünk, hogy bővíthessük a támogatottak körét. A Communitas Alapítványon keresztül továbbra is az egyre bővülő anyanyelvi vetélkedők (a Mikes Kelemen Magyar Nyelv és Irodalom Tantárgyverseny, az Aranka György Nyelv- és Beszédművelő Verseny, a Magyar Nyelv napjai, a Hermészkedők stb.) országos szakaszának lebonyolításához és a diákok jutalmazásához, díjazásához adtunk igen jelentős anyagi támogatást. Az idén is támogattuk a második alkalommal megrendezett Apáczai Csere János Magyar Nyelv és Irodalom Tantárgyversenyt, ahol a Kárpát-medence legjobb diákjai átvehették az RMDSZ különdíját és díszoklevélt. Felmerült annak az igénye, hogy ne csak az anyanyelvi vetélkedőket támogassuk, hanem más tantárgyversenyeket is. A bővítésre 2007-től az Eurotrans Alapítvány kiírásán keresztül nyílt lehetőség: egyrészt a megyei, illetve országos rangú versenyek és táborok lebonyolításának a támogatására lehetett pályázni, másrészt – az idén már második éve – díjaztuk az országos vagy nemzetközi versenyeken dobogós helyezést elért olimpiikonjainkat, illetve a felkészítő tanárokat. Ezenkívül a Mikes Kelemen Magyar Nyelv és Irodalom Tantárgyverseny országos szakaszán legjobb helyezést elért diákokat külföldi, illetve hazai üdültőtáborba juttattuk el, az Etnikumközi Kapcsolatok Hivatala és a Communitas Alapítvány segítségével. A támogatott versenyek és rendezvények köre évről évre bővül, és az alapítványaink segítségével nemcsak az anyanyelvi vetélkedőket, hanem fizika-, kémia-, informatikai, ökológiai és általános műveltségi vetélkedőket (például a Kurutty vagy a Kisokos) is támogatunk, ezt pedig a továbbiakban is folytatni szeretnénk.

A szórványrégiók támogatása

Az oktatás támogatásának másik nagyobb területe a szociális jellegű juttatás, amely az anyanyelvi oktatás szempontjából leginkább hátrányos helyzetű szórványrégiók támogatására vonatkozik. A Communitas Alapítvány Szórvány Szaktestületén keresztül 2006-tól támogatjuk a szórványból beiskolázott tanulók kollégiumi elhelyezését, ingázását, illetve a szórványba ingázó pályakezdő pedagógusokat. Elégtételt jelent számunkra, hogy erre a keretre évről évre nagyobb összeget adhatunk, így az elmúlt évek során ez az összeg közel megötszöröződött – 110 ezer lejről indultunk 2006-ban, az idén pedig 500 ezer lejt osztottunk ki ezekre a pályázatokra. Ugyancsak ide sorolható az a jelentős támogatás, amelyet az RMDSZ Oktatási Főosztálya által létrehozott Szövetség a Szórványért Egyesületen

keresztül juttatunk 23 szórványkollégiumnak. Ehhez az alapot a magyarországi Miniszterelnöki Hivatal biztosította évi 25 millió forintos támogatást képezi, melyet egyesületünk azáltal nyert, hogy szórványprogramját felvették a Nemzeti Jelentőségű Intézmények és Programok sorába. Ennek a támogatási rendszernek az a nagy előnye, hogy négy évre szól, így a támogatott kollégiumok négyéves oktatási ciklusra tervezhetnek. A főosztály szeretné elérni, hogy a Communitas Alapítványnál vagy az Eurotransnál is meg lehessen honosítani ilyen jellegű támogatásokat, mivel ezek a támogatottak számára rendkívül fontosak, hiszen biztonságosabbá teszik működésüket.

Tankönyvíratás és -kiadás

Az anyanyelvi oktatás támogatására vonatkozó harmadik nagy terület a tankönyvíratás és -kiadás kategóriájába tartozik. Az elmúlt négy évben az Etnikumközi Kapcsolatok Hivatala, közösen a Communitas Alapítvánnyal – több mint 520 ezer új lejt felhasználva – mintegy 38 ezer példányszámban jelentetett meg és juttatott el iskolákhoz ingyenes kiosztásra 11–12. osztályos tankönyveket. Olyan tankönyvekről van szó, amelyeket a diákoknak meg kellene vásárolniuk, hiszen egyébként nem részesülnek ingyenes tankönyvekben. Magyar nyelv és irodalom, irodalmi szöveggyűjtemény, fizika, kémia, biológia, történelem, földrajz, informatika tankönyveket adattunk ki és juttatunk el az iskolák magyar tagozataira. A tankönyveket az iskolák könyvtára leltározza, és több éven keresztül használhatják a diákok. Annak érdekében, hogy szakmai és nyelvészeti szempontból egyaránt színvonalas tankönyvek kerüljenek diákjaink kezébe, elismert szakemberekkel még egyszer lektoráltatjuk a kiadók által románból fordított tankönyveket, és csak az általuk adott kedvező elbírálás esetén adunk engedélyt a megjelentetésre. Az elmúlt években az RMDSZ erőfeszítései arra irányultak – és irányulnak a továbbiakban is –, hogy a lehető legkisebbre korlátozzuk a fordított tankönyvek számát, és minél több, magyarul megírt, színvonalas, a diákok által eredményesen használható tankönyv kerüljön az iskolákba. Minekután azt kellett tapasztalnunk, hogy sem az oktatási tárca, sem a Communitas Alapítvány tankönyvírási pályázata iránt nem volt megfelelő érdeklődés, arra a sajnálatos következtetésre jutottunk, hogy jelenleg nem rendelkezünk megfelelő számú és képzettségű tankönyvíró szakemberrel. Ezért az RMDSZ Oktatási Főosztálya háromlépcsős tankönyvíróképzést szervezett magyarországi tankönyvkiadók szakembereinek bevonásával. Bízunk abban, hogy ezzel is sikerült hozzájárulni az anyanyelvi oktatás színvonalának, minőségének emeléséhez.

LAKATOS ANDRÁS
az RMDSZ oktatásért felelős
ügyvezető alelnöke

„Laudate
Dominum,
omnes gentes!”
(Zsolt 148, 11)

Ökumenikus jellegű Országos Vallás Tantárgyverseny Besztercén

Közös kincsünk, a Biblia

A zsoltáros fenti gondolata: „Dicsérje az Urat minden nemzet!” volt az idei ökumenikus jellegű vallás tantárgyverseny mottója. A vetélkedőn azok a diákok vettek részt, akik a felekezeti iskolákat is működtető magyar történelmi egyházakhoz tartoznak: római katolikusok, reformátusok és unitáriusok. A mottó találón fejezi ki az egységet a sokszínűségben – egyek vagyunk ugyanis az ünneplésben, nemzeti hovatartozásunkban, Isten szeretetében és a róla szóló tudomány elmélyítésében is.

Vallás – tudományos szinten

A vallás tantárgyverseny résztvevői mindannyian azt bizonyították, hogy a vallást, a teológiát, az Istenről szóló tudományt is lehet, sőt kell tudományos szinten művelni, és ünnepként élték meg azt, hogy immár második alkalommal rendezték meg az Oktatási Minisztérium által is jóváhagyott és támogatott versenyt.

A tavalyi kézdívasárhelyi helyszín után idén Besztercére esett a választás. Összesen huszonnégy felekezeti iskola kilencvenöt diákja vett részt a megmérettetésen, húsz tanár kíséretében.

A szervezők a tantárgyverseny egész idejére gazdag és színes programot biztosítottak. A megnyitó előtt a besztercei zsinagógában felemelő koncertet hallgathattunk a kolozsvári filharmónia előadásában, ezt követően pedig a Hálaadás Otthonában, az ünnepélyes megnyitó előtt a helybéli református lelkész, András Péter mondott áldást. A megnyitón elhangzott köszöntésében Lászlófy Pál, a

Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségének elnöke kifejtette a diákoknak: néhány évvel ezelőtt szüleik és nagyszüleik talán még álmodni sem mertek volna arról, hogy vallási ismereteiket nyíltan és szabadon mérhetik össze. Így akár egy álom megvalósulásának is tekinthetjük ezt a tantárgyversenyt.

Dramatizált bibliai történetek a színpadon

Az írásbeli dolgozatok javítása során a tanárok nemcsak a felhalmozott ismereteket értékelték, hanem az egyéni kreativitást is. Mivel közös kincsünk a Biblia, ezért bibliaismeretből mérkőzték meg a diákok, felhasználva a modern bibliaértelmezés módszereit is. Az Országos Bizottság tagjai elégedettek voltak a vizsgadolgozatokkal, ugyanis a diákok alapos felkészültségről tettek tanúságot. A többszázados történelmi múltunkat felidéző helyszínek meglátogatása volt a következő program: a Harina kéttornyú templom, az árokaljai Bethlen-kastély, a cegőtelki Cserhalmi emlékmű, a Kerlés sziklasírok, a Bethlen grófok temetkezési helye és a sárvári kistemplom.

Az írásbeli megmérettetést követően a résztvevők alternatív versenyen kamatoztathatták a kirándulás során szerzett új ismereteiket. Ez után vegyes, „ökumenikus összetételű” csapatokat alkotva dramatizálásra is sor került, melynek során egy-egy bibliai történetet vihettek színpadra a diákok.

Szellemi megmérettetés és összetartozás

A vallás tantárgyverseny programpontjainak lényege az volt, hogy Jézus üzenetét mélyebben megértsük és átéljük, mert az ő követésének egyik legmeghatározóbb eleme éppen az összefogás. Csakis a közösségben való részvételen keresztül vallhatjuk meg igazán őseinktől örökölt hitünket, nem egyénileg vagy elszigetelt kis csoportokban. Ennek a tantárgyversenynek a szellemi megmérettetésen túl jelentős szerepe volt abban is, hogy átérezzük az összetartozás fontosságát. Dr. Jitianu Liviu, a Bizottság elnöke, dogmatika- és filozófiaprofesszor szakmai kiértékelőjében hangsúlyozta, hogy e két erővel: hittel és tudással felvértezve a diákok egészen biztosan megállják majd helyüket az életben.

A különböző felekezetek és civil szervezetek különdíjakat ajánlottak fel a bibliaismeretből jeleskedő diákoknak, három diák pedig Brüsszelbe látogathat Sógor Csaba európai parlamenti képviselő jóvoltából. A tantárgyversenyt követő visszajelzések alapján bátran kijelenthetjük, hogy nemcsak szavak, hanem tettek szintjén is sikerült egy ökumenikus, színvonalas tantárgyversenyt szervezni.

NAGY GABRIELLA

az Oktatási, Kutatási és Innovációs
Minisztérium Országos Közoktatási
Tanterv és Vizsgaközpontjának
szaktanácsosa

A SZERZŐ FELVÉTELE

• A nagyváradi Szent László Római Katolikus Gimnázium diákjai Benedek Ramóna hitoktatóval

Kányádi Sándor országos szavalóverseny Varsolcon

Elemisták, ha verset mondanak

Kányádi Sándor, a magyar kultúra nagykövete, immár 80. születésnapját ünnepelte május 10-én. Az évfordulón nemcsak a sajtó, a különféle egyesületek köszöntötték határon innen és túl a neves költőt, hanem a Szilágy megyei varsolci Általános Iskola is, az elemisták számára szervezett országos szavalóverseny megrendezésével.

• Tündérligeti Sámuel második díjas marosvásárhelyi kisdíák lelkesedéssel készült a megmérettetésre

Kortárs költők verseinek megszerettetése

A Zilahot Szilágysomlyóval összekötő út mentén elhelyezkedő, a Kraszna folyó partján fekvő kistelepülés közössége már hónapokkal ezelőtt vállaira vette a szervezés nem kis terhét, Dénes Irén tanítónő vezetésével. A Kossuth-díjas költő születésnapja a verseny harmadik napjára esett, gondolom, nem véletlenül. Színessé tette ottlétünket a zsidói Wesselényi-kastély és botanikus kert, a falumúzeum meglátogatása, a közös étkezések, kézműves tevékenységek.

A szervezők a szép magyar beszéd fejlesztését tűzték ki célul, ugyanakkor a kortárs magyar költők műveinek megszerettetését, a tapasztalatcserét és nem utolsósorban a generációk közötti kapcsolatteremtést. Egy szabadon választott Kányádi-verssel, továbbá egy szabadon választott huszadik századi költő versével léptek fel a gyerekek. A tiszta, helyes beszédet, gesztusok nélküli előadásmódot, a levegővel való helyes gazdálkodást, a szöveghűséget pontozta a zsűri.

Legyen változatosabb a repertoár

A megmérettetésre a második nap reggelén került sor, két kategóriában: 1–2. és 3–4. osztály, 17 megye képviselőjében. Mindkét csoportban néha az unalomig ismétlődtek egyes Kányádi-versek – például *A kecske* vagy a *Kicsi legény, nagy tarisznya* című költeményt nagyon sokan választották. A szabadon választott versek közül közkedveltek voltak az Áprily-, Zelk Zoltán-, Tamkó Sirató Károly-versek. A jövőre nézve talán segítséget jelenthetne a tanítók számára a versenyre való felkészülésben, ha a szervezők előre megállapítanának egy verlisztát, amelyből kizáró jelleggel lehetne verset választani. Így elkerülhető lenne, hogy egyes költemények egymás után nagyon sokszor elhangozzanak a színpadon, ugyanakkor a gyerekek a verseny ideje alatt több verset ismerhetnének, szerethetnének meg.

A költői jó tanács

Zágoni Balázs kolozsvári író adta át a versenyzőknek Kányádi Sándor üzenetét. A költő, aki nem lehetett jelen az eseményen, azt üzeni a gyerekeknek: „Olvassátok és szeressétek a verset!” Tündérligeti Sámuel marosvásárhelyi első osztályos tanuló már eddig is megfogadta a költői jó tanácsot, hiszen a versmondás iránt érzett lelkesedéssel készült a megmérettetésre. Mint mondja, a varsolci három nap felejthetetlen marad számára, hiszen a versenyzés izgalmait mellett bőven akadt szórakozás is. „Jó volt! Második díjat nyertem, ezen kívül jártunk

egy botanikus kertben, készítettem kulcstartót, és mindenki kedves volt. Nagyon tetszett nekem ez a falu, mert szép és csendes. Köszönjük, hogy itt járhattunk.”

PÓRA ANNAMÁRIA
a marosvásárhelyi
Unirea Nemzeti
Kollégium tanítója

Vadcseresznye

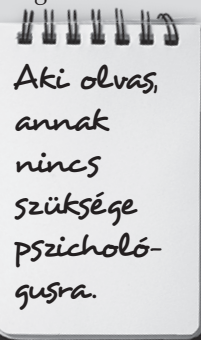
A bozótból ki-kilesve
piroslik a vadcseresznye.
Rigók, szajkók öröme
érik lassan feketére
s hálából az ingyen-gazdák
szertehordják apró magvát.

A tavaszi fagyokat se
sínyli meg a vadcseresznye.
Később nyílik, mint a kerti,
nem kell óvni, dédelgetni.
Virágjából a vadméhek
gyűjtenek maguknak mézet.

Csemetéjét ha beoltják,
akkor se felejtí múltját.
Gyümölcsében ott az erdő
ínyed alatt is fölsejlő,
féltve őrzött, ezerféle
édeskedvű kesernyét.

KÁNYÁDI SÁNDOR

A gyermek és a Gutenberg-galaxis közti távolság csökkentéséről

A mai számítógép- és képernyőcentrikus világban sok szó esik szülő- és pedagóguskörökben a gyerekek olvasóvá neveléséről, arról, hogy milyen nehézségekkel szembesül a felnőtt, ha meg akarja szerettetni a kisdíjakokkal a könyvet, illetve a módszerekről is, amelyek segítségével csökkenhet a gyermek és a Gutenberg-galaxis között feszülő távolság.

A gyerekek olvasóvá nevelésének egyik legtermészetesebb módja, ha a szülő vagy a nagyszülő először elolvasa, illetve kisebb gyerekek esetében felolvassa a kicsiknek szóló könyvet. Mindannyian szembesültünk már azzal, hogy a mai gyerekek olvasási szokásai merőben eltérnek a mi gyermekkori olvasási szokásainktól. Ijesztőnek tűnhet a sok híradás arról, hogy mennyit, hogyan és mit olvas az ifjabb generáció. Gyakran hallani azt is, hogy a számítógép előtt felnövő gyerek úgymond nem tud olvasni, nem érti, amit olvas, nem akar könyvet venni a kezébe, a jövő gyermeke pedig egyáltalán nem fog (szépirodalmat) olvasni. Legtöbbször az elektronikus média hatásával, a technikai fejlődéssel és a megváltozott családi viszonyokkal hozzák kapcsolatba a megváltozott olvasási szokásokat. Az ebben a témában végzett kutatások eredményeit olvasva arra a következtetésre juthat a magyartanár, hogy komoly, de nem lehetetlen feladatok állnak előttünk – szülők, nagyszülők és pedagógusok előtt – a gyermekeink olvasási szokásainak alakítását illetően. Fontos, hogy az elektronikus médiák

hatását ne kezeljük tabuként: beszéljük meg a gyermekkel mindazt, amit lát, beszélgessünk arról, miként készül a játékfilm, tévéműsor, számítógépes játék.

Az elidőző olvasói magatartás

A felnőtteknek figyelniük kell arra is, ahogyan az internet-galaxis alakítja a gyermekek olvasási szokásait: az úgynevezett „számítógépes gyerek” olvasási módját ugyanis nagymértékben befolyásolja a képernyőn történő olvasás gyakorlata: inkább böngésznek, beleolvasnak, sokat, möhön, nem elidőzve falják a betűket – holott a legtöbb szépirodalmi alkotás épp az elidőző olvasói magatartást igényelné ahhoz, hogy a mű teljes szépségében kibontakozhasson a gyerekolvasó előtt. A „képernyős” olvasási módhoz azonban ne úgy közeledjen a felnőtt, mint problémához, hanem úgy, mint termékeny kiindulópont, amely egyszer csak el- vagy visszavezeti a gyerekolvasókat a könyv szeretetéhez.

A gyerekolvasót magával ragadó könyv ismérvei

Hogyan, mikor is kezdetünk hozzá az olvasóvá neveléshez? Amit Kodály mondott a zenei nevelésről, az az irodalomra is érvényes: akár kilenc hónappal a születés előtt elkezdhetjük. Először is meg kell ismerni a gyermek érdeklődését: milyen könyv ébresztené fel a kíváncsiságát? Milyen legyen, avagy milyen ne legyen a könyv, amely miatt egyszer csak önállóan is elkezd olvasni a gyerek? A legfontosabb

Tévelygés az információk dzsungelében

A technokulturális korszakban nyilvánvalóan más lett a könyv és ember viszonya, mint annak előtte volt. Ha az okokat kutatjuk, első helyen állnak a megváltozó információs technológiák: a könyv ma már nem az egyedüli információhordozó. A neten való kalandozás, információkeresés sokkal csábítóbb, és kevesebb erőfeszítést igényel, mint a könyvből való olvasás. A 20. század a sebesség kultuszát hozta; az olvasáshoz azonban idő és viszonylagos nyugalom kell. Fontos a családi minta is. Mára felnővekvőben van az a nemzedék, amelynek a szülei sem nagyon olvastak – amikor hazamentek, a tévé előtt ültek. Ugyanakkor sokszor be is csapták már az olvasót: olyan „irodalmat” tukmáltak rá, amelyetől elment az étvágya. Amikor az olvasás mellett érvelünk, akkor az írásnak és az olvasásnak az emberi kultúrában betöltött szerepére kell utalnunk. Írásbeliség nélkül nincs magasan fejlett kultúra (és gazdaság sem). Az írás forradalmi létformája a nyelvnek, nélküle nem teljedhet ki a kultúra. Az írás nagymértékben gazdagította a nyelvet és az emberiséget – a nyelvből való kiszorulása kulturális-gazdasági visszaeséssel fenyeget. Benczik Vilmos nyelvész ezt így fogalmazza meg: „A tét ugyanis nemcsak az iskolai irodalmi nevelés sikere, s ezáltal az irodalom jövője, még csak nem is az olvasáskultúra megmentése, hanem az emberiség által az elmúlt évezredek folyamán fokozatosan elért interiorizált írásbeliség megóvása a megkezdődött enyészéssel.” A gyorsolvasás, az internetes olvasás, az adatkereső olvasás jellegében sokban különbözik a hagyományos olvasástól. A mindig „kereső” ember bizonytalan, ha nincsenek biztos pontjai, akkor elvész az információ dzsungelében. Tudatosítani kell: az olvasás több, mint információnyerés, az olvasás fontos szocializációs tényező, sikeresebbé, boldogabbá tevő, fantáziagazdagító, szókincsnövelő, de a legfontosabb, hogy mára a kultúra átadásának és a személyiség fejlesztésének legfontosabb módjává vált. Ha nincs olvasás, akkor nincs kultúraátadás. Figyeljék meg: ahol olvasnak, ott nincs pszichológusa, pszichoanalitikusa az embereknek, ahol nem, ott igen...

Forrás: www.hunra.hu (a Magyar Olvasótársaság honlapja)

Fotó • BIRÓ ISTVÁN

• **Adatkereső gyorsolvasás.** Az internethez szokott gyerek bizonytalanabban olvas, könnyebben eltéved az információk dzsungelében

ismérveket figyelembe véve általánosságban elmondható, hogy a cselekménye legyen pörgő, de ne túl gyors, kicsiknél kapcsolódjon a mindennapi életükhöz, nagyobbaknál tágítsa a teret, és vigyen távolabbi tájakra térben, időben egyaránt. Legyen humoros, hiszen a gyerekek nagyon szeretik a nyelvi, a helyzet- és a jellemkomikumot. A szereplők, hősök valamilyen tulajdonságukban közelítsenek az olvasó által is legalább részben elérhető ideálhoz (azaz: lehetőleg ne Barbie babák vagy szupermenek legyenek). Az olvasást megszerettetni hivatott könyv ösztönözze arra a gyerekolvasót, hogy kérdezzen, továbbgondolja az eseményeket, véleményt formáljon ezekről, és kezdetben rövidebb terjedelmű leírásokat, illetve minőségi, továbbgondolásra ösztönző illusztrációkat tartalmazzon, amelyek lehetőleg nem „szolgai” tükröi a szövegnek.

A „reklámfogás”: megnyerni a gyermek érdeklődését

Mély nyomokat hagyhat a gyermek emlékezetében, ha a felnőttel együtt olvas. Lényeges, hogy a felnőtt teljes bizonyossággal meg legyen győződve az olvasás hasznáról, hiszen a gyermek megérzi, ha valamiben nem vagyunk egészen bizonyosak. Következő lépésként ki kell választani a megfelelő időpontot az olvasásra. Ha azt tapasztaljuk, hogy a gyermek idegenkedik az olvasástól, próbáljuk meg felfedni, mi ennek az oka, illetve előzzük meg az olvasást érdekes

történetek szabad mesélésével. A könyv kiválasztásának különböző módjai lehetnek annak függvényében, hogy mekkora a gyermek, milyen az érdeklődési köre. Igyekezzünk kellemes élményekkel társítani az olvasást: lehetőleg kényelmes, csendes, kellemes, de legfőképpen tévéké-szülék-, mobiltelefon- és számítógépmentes környezetben történjen. A felnőtt tanulhat a reklámfogásokból is, és igyekszik a gyermek érdeklődését már a legelején megnyerni, majd ébren tartani. A szöveg felolvasása-skor ne siessünk, igyekezzünk változtatni a hangszínen, ha újabb szereplő szólal meg. Ha a gyermek mozgékony vagy nem elég tartós a figyelme, rövidebb részletet olvas-sunk fel csak egyszerre, majd játsszuk el, rajzoljuk le azt együtt, esetleg beszéljük meg (Neked melyik rész tetszett? Kivel barátkoz-nál össze? Miért? stb.). Ha már a gyermek is tud olvasni, felváltva vagy szerepekre oszt-va olvashatjuk a történetet, sőt átadhatjuk a kicsinek a felolvasó szerepét. Az együttolva-sás élménye pedig közelebb vihet ahhoz, hogy a gyermek és a könyv kapcsolata szorosabbá, személyesebbé váljon.

- A gyerekolvasót
- magával ragadó
- könyv cselekmé-
- nye pörgő, de
- nem túl gyors,
- kicsiknél a min-
- dennapi életükhöz
- kapcsolódik, na-
- gyobbaknál tágítja
- a teret, és távo-
- labbi tájakra visz
- térben, időben
- egyaránt.

DEMETER JÚLIA
a kolozsvári János Zsigmond Unitárius
kollégium
magyartanára

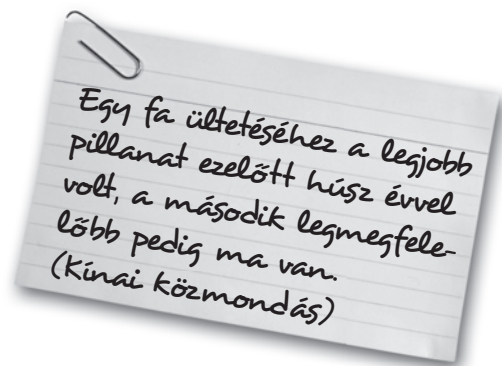
Tehetséggondozás Romániában

Törvényes keretek – visszatekintés

2001-ben tanügyminiszteri rendelettel kilenc regionális tehetséggondozó központ jött létre Romániában. A 2007 januárjában megszavazott 17-es törvény a tehetséges, kiemelkedő teljesítményekre képes fiatalokat célzó Országos Differenciált Oktatási Központ létrehozását szabályozta. A törvény – expressis verbis, pontosabban lexis – speciális központokról beszél országszerte. Olyan központokról, ahol speciális osztályok működnek, hétvégi iskolákról, szakosított táborokról, nyári iskolákról, amelyekben az oktatási forma lehet nappali képzés vagy távoktatás. A speciális tanterv tanmenetet tesz szükségessé – mentoring és tutoring prog-

ramokkal, külön képzett pedagógusok, illetve szakemberek irányításával. Az akkori Oktatási Minisztériumnak 90 napon belül kellett (volna) kidolgoznia a törvény életbe lépéséhez szükséges módszertant. 2007 márciusában (két hónappal a 17-es törvény megjelenése után) a 231-es kormányhatározat lehetővé tette, hogy a tanügyminisztérium égisze alatt megalakuljon az Országos Köznevelési Tanterv és Értékelési Intézet, amelynek a tantervekre, értékelésekre, vizsgákra és tankönyvekre vonatkozó hatáskörei mellé odasorolták a kiemelkedő teljesítményekre képes fiatalok kiválogatását, felkészítését, ösztönzését és szellemi potenciáljuk értékesítését. Az említett intézet stratégiákat és oktatási politikákat hivatott kidolgozni és javasolni a tehetséges diákokra és az őket felkészítő tanároknak vonatkozóan – azaz módszertanilag koordinálja ezt a tevékenységet.

Átfedések és mikroközpontok

2008. október 28-án, a parlamenti választások küszöbén jelent meg a 141-es számú sürgősségi kormányrendelet, amely abban módosította a 17-es (2007) törvényt, hogy az eltelt idő alatt be nem indult Országos Differenciált Oktatási Központot – a gazdaságosság nevében is – besorolja az Országos Köznevelési Tanterv és Értékelési Intézet hatáskörébe, mivelhogy átfedés történt a feladatok meghatározásában. A rendelet a 2008–09-es tanévben már halaszthatatlannak minősíti ezt a tevékenységet. A sürgősségi rendelet az utóbbi hónapokban bejárta az új parlament zengugait. Lényegében visszarendezi a 17-es törvénybeli Országos Differenciált Oktatási Központot, kiiktatja a tehetséggondozásból az Országos Értékelési Intézetet együtt a „tehetséges” (supradotati) jelzővel, és meghagyja a „kiemelkedő teljesítményekre képes fiatalok” szövszerkezetet. Megyei szintű mikroközpontok létrehozását javasolta RMDSZ-es tanárkollegánk, Bokor Tibor szenátor. Ezek a tehetséggondozó mikroközpontok olyan iskolákban jönnek majd létre, amelyek alkalmasak ilyen tevékenységek lebonyolítására, és amelyeknek természetesen meg kell felelniük bizonyos sztemderdeknek – ily módon lehet majd bátorítani az iskolák közötti versengést. Az ügyben a szenátus dönt. Mivel a viták már lezajlottak, rövidesen szavazásra fogják bocsájtani, és biztos, hogy ez a rendelet, ebben a formában át fog menni ... és majd a tanügyminisztérium kidolgozza a módszertant.

A tehetséges vidéki kisdíákok esete

2008-ban jelent meg a 32-es számú törvény is, amely a tehetséggondozást a 4. osztályos, rendkívüli képesséű falusi gyerekek esetében úgy akarja megoldani, hogy minden megyében évente 25 tehetséges vidéki diákot iskoláznának be, és adottak lennének a bentlakási, étkezdei, oktatási fel-tételek. Az idei tanévben a rendelkezésre álló rövid idő nem tette lehetővé ennek a törvénynek az alkalmazását, de a megyei tanfelügyelőségek azon fáradoznak, hogy eleme-zék a helyzetet. Bihar megyében például Ákos Zoltán főtan-felügyelő-helyettes május végéig várja az igazgatók javasla-tait; ha lesznek jelentkezők, akkor júniusban következne a gyerekek képességeinek tesztelése. Máramaros megyében a szülők elzárkóznak ettől a lehetőségtől, a Kovászna me-gyei igazgatók pedig „foggal és körömmel” ragaszkodnak az iskola színvonalát emelő, eredményeiket biztosító, tehetsé-ges (gyakran eminens) kisdíákaikhoz.

Gyalog Nagyenyedre, avagy a tehetség felismerése

Mindez összetett, bonyolult kérdés, és a családoknak ter-mészetesen nem könnyű meghozni a döntést a tehetséges kisdíákok továbbtanulását illetően. Ugyanakkor számtalan példa igazolja a tehetség felismerésének, támogatásának,

elmélyítésének fontosságát. Körösi Csoma Sándort a 18. század végén székely katona édesapja gyalog vitte el Csomakörösről Nagyenyedre, felsőbb iskolába szolgadiáknak. Világszerte ismert és elismert tibetológus és a magyar őshaza híres kutatója lett. George Enescu román zeneszerző, hegedű- és zongoraművész, karmester és tanár 1881-ben született egy kis moldvai faluban; négyéves korában egy cigány hegedűs mutatta meg neki a hangszer varázsát. Mivel kivételes képességeit a paraszti környezete is felismerte, hamarosan Jászvásár konzervatóriumába jutott be, hétévesen már Bécsben tanult, tizenhárom évesen pedig már művészként ünnepelték Párizsban. Sütő Andrásban a lelképásztor látta meg a talentumot, így került ő is a 20. század elején a híres enyedi alma materbe, ott lett tűzfelelős és anyanyelvének nagymestere. Hogy egy 21. századi példát is mondjak, Dimény Áron kolozsvári színészben, volt tanítványomban talán akkor fogant meg az elhatározás, hogy Tháliának szenteli tehetségét, amikor a 90-es évek elején – még középiskolás korában – elvittem Vajdaságba, ahol a váradiak által előadott műsor meghozta számára az első nemzetközi elismerést...

Kolozsvár példája – mi is történt 2001 óta?

A törvényeknél elsőként emlegetett 3771-es tanügyminiszteri rendelet 2001. május 8-ával Romániában életre hívott kilenc regionális tehetséggondozó központot, követve az Európai Tanács 1248/1994. október 7-i ajánlását – így jött létre a kincses városban hat megye regionális képzőbázisa. 2001–2007 között itt készültek a bihari, a beszerce-naszódi, a máramarosi, a szatmári, a Kolozs és Szilágy megyei 5–12. osztályosok – 46 950-en, 20 tantárgyból, 3672 tanár irányításával. Az évek során itt „gyúrtak szellemileg” Románia és Magyarország diákjai a nemzetközi fizikaversenyre (2003-ban), illetve csillagászattal foglalkozó olimpiákon 2004-ben és a biológusok 2003-tól 2007-ig – minden évben. Eredményességükre csak egy példa: a 2005–2006-os tanévben a Kolozsváron felkészített diákok 138 díjat gyűjtöttek a megyei tantárgyversenyeken,

Kiemelkedő teljesítményekre képes diákok

A tehetséges, kiemelkedő teljesítményekre képes fiatalokat olyan, viszonylag kisebb célcsoportnak tekintjük, amely rendkívüli értéket képvisel Románia humán erőforrásának minőségi növekedése, növelése szempontjából. Ezen fiatalok szellemi potenciáljának fejlesztése és értékesítése, illetve annak a lehetőségnek a megkönnyítése, hogy ők a jövő társadalomban alkotókká váljanak, hosszú távú oktatási politikát feltételez, beleértve azt a differenciált képzést is, amely megfelel az ő speciális igényeiknek és elvárásaiknak. Olyan programokról van szó, amelyeknek mennyiségükben és mélységükben is eltérő tanulási tapasztalatokat kell nyújtaniuk – következőképp a romániai tanügy imperatívusza egy hatékony tehetséggondozó rendszer létrehozása.

15-en közülük Románia országos keretébe tartoztak a nemzetközi diákolimpián. Egy Phare – 2007. 02. 569-es pályázat révén 465 924 euró értékben fejlesztették a központot, ahol informatika-, kémia- és fizikailaboratórium, előadóterem létesült, modernizálták a bentlakást és az étkezdét. Kolozsváros... olyan város, ahol az egyetemi tanárok is rendszeresen jártak felkészíteni a tehetséggondozó központba összesereglett diákokat, és teszik a mai napig, amikor a más megyebeli diákok – többnyire anyagi okok miatt – távolmaradnak a Szamos-parti képzésektől.

PÁSZTOR GABRIELLA
az Oktatási, Kutatási és Innovációs
Minisztérium tanácsosa

A társasjáték megteremti a tanulás lélektani alapjait

Nyílt verseny és vakszerencse

„Hétéves kisfiammal gyakran játszunk társasjátékokat. A közös játék igen kellemes, szórakoztató tevékenységnek bizonyult addig, amíg meg nem jelent a »vesztés réme«, amely hatalmába kerítette nyugodt délutánjainkat. Az történt ugyanis, hogy a fiam elkezdett rettegni attól, hogy esetleg elveszítheti a játszmat, és gyakran kijelentette: »Kezdjük előlről!« Ebbe eleinte bele is mentünk, és amennyiben a következő játszmban a szerencse jobban kedvezett neki, ismét rendben volt minden, a játék folytatódott. Ám ha a helyzet másodszor rosszabbul alakul, azonnal kéri az újraindítást. Türelmes csendestársai vagyunk a játékban, de azt is észrevettük, hogy újabban szívesen csal játék közben. Aggaszt a megfékezhetetlennek tűnő nyerni akarása” – osztotta meg aggodalmait egy első gyerek édesanyja. A kérdésfelvetés mentén Rápolti Kinga gyakorló pszichoterapeuta fejti ki meglátásait a társasjátékban való részvétel, a versengés, a kudarcélmények és a közösségbe illeszkedés lélektani vonatkozásairól.

A játék minden más tevékenységnél jobban segít abban, hogy a gyermek megtanuljon eligazodni a külvilágban. Amikor tornyot emel a kockáiból, azt tanulja meg, hogyan kell bánnia a tárgyakkal, hogy azok engedelmeskedjenek az akaratának. Az ugrókötél használatának segítségével tulajdon testét uralja jobban. Amikor a játék során feleleveníti azokat a nehéz helyzeteket, amelyekkel a valóságban találkozott, akkor saját érzelmi problémáival viaskodik – például

játék babáját teszi ki olyasfajta kínos élményeknek, amelyeket korábban maga is elszenvedett. Amikor pedig ráébred, hogy alkalmazkodnia kell a többiekhez, ha azt akarja, hogy a játék közmegegyezéssel folytatódjék, kezdi megtanulni, hogy mit is jelent a társadalomban élni.

Kompromisszum – a vágyak és a valóság között

Élete első szakaszában a gyermek főleg egyedül játszik. Már ekkor is megpróbálja feloldani a belső feszültségeit és elbújni a kellemetlenségek elől. Ha ez nem lehetséges a valóságban, akkor a fantáziáját hívja segítségül, és igyekszik képzeletben megszerezni azt, amit a realitás megtagadott tőle. Ahogy érettebbé válik, minden tette egyre inkább arról a kompromisszumról szól, amelyet vágyai, szükségletei, valamint a valóság adta lehetőségek között köt meg. Ahogy növekszik, ez a valóság – a fizikain túl – egyre inkább társadalmi természetűvé is válik. Ahhoz, hogy a felbukkanó nehézségekkel megbirkózzon, arra van szüksége, hogy megismerkedjen és „egyezséget kössön” a valóság különféle arcaival.

A játék a tanulás szolgálatában

A társasjáték segít a gyerekeknek, hogy fokozatosan megszerezze a valóságot birtokba vevő képességét, méghozzá többnyire élvezetes formában. Nemcsak megkönnyíti a tanulást, hanem annak lélektani alapjait is megteremti, mivel a játék öröme segít fölébe kerekedni a sokféle frusztrációnak – amely szintén a játékhoz tartozik –, például a kudarc veszélyének vagy magának a vereségnek. Amíg növekszik a gyermek, éveken

keresztül „ingázik” ide-oda a követelmények között, amelyeket a társasjátékban való részvétel ró rá. Engedelmeskedni a szabályoknak, kordában tartani az önző és erőszakos hajlamokat – ezt természetesen csak fokozatosan tanulhatja meg. Amikor elkezdi társasjátékot játszani, úgy próbál viselkedni, mint korábban tette kötetlenebb játék közben: megváltoztatja a szabályokat, ha úgy tartja kedve – ám ekkor a játék csődöt mond.

Szent és sérthetetlen törvények

A gyermek később úgy tekinti, hogy a játékszabályok megváltoztathatatlanok – úgy kezeli őket, mintha ősidők óta érvényes szent törvények lennének, amelyeket semmilyen körülmények között nem szabad megsérteni. Vannak esetek, amikor a játék teremtette helyzet lélektanilag túlságosan zavarba ejtővé vagy frusztrálóvá válik a számára – ilyenkor inkább visszatér a kötetlen játékhoz. Átmenetileg úgy érzi, ha veszít, nem tud megbirkózni a játék során kialakult bonyolult és rá nézve fájdalmas helyzettel, és törekeny önbizalmát veszélyben érzi. Ezt pedig mindenáron szeretné elkerülni. Visszatér hát a kötetlen játék szintjére – ahol a szabályok többé nem érvényesek –, hogy sértetlenül megőrizze önbecsülését. Igen gyakori, hogy a gyermek-ellenfél ösztönösen megérti (ha nem is helyesli) játszótársát, és jön a „jó, akkor játszunk valami mást” javaslattal.

Szemet hunyni a csalás fölött – hogy jó játékos legyen a gyerek

Vannak helyzetek, amikor a gyerek nem engedi meg magának, hogy veszítsen, és ilyenkor csal – a legtöbb

• Győzelem, csalással

A felnőtt eleinte hunyjon szemet a szabályok megszegése fölött

gyerekkel előfordul ez. Csalnak, hogy nyerjenek. A felnőtt szempontjából a család természetesen erősen kifogásolható, ám ilyenkor is – mint oly sok más esetben – óvakodjunk attól, hogy felnőtt mércével mérjük a gyermek érzelmeit és cselekedeteit. Azok a gyerekek, akik csalásra fanyalodnak, azért teszik ezt, mert az ő szempontjukból óriási dolgok forognak kockán. Ajánlatos, hogy a felnőtt ilyenkor hunyjon szemet a szabályok megszegése fölött. Ha nem tiltakozunk ugyanis a család ellen, lehetőséget teremtünk a gyerek számára, hogy nyerjen, így élvezni fogja a játékot és nem hagy fel vele. Ha tovább játszik – és tovább csal –, lassacskán mind több tapasztalatot szerez a játékban, és már nem kell oly gyakran és felháborítóan csalnia. Minél többször nyer, annál inkább megerősödik az önbizalma, egyre inkább megállja a helyét a játékban, és rövidesen teljesen felhagy a csalással, akkor is, ha nem mindig ő a nyertes. Az pedig, hogy már család nélkül nyer, elég önbizalmat ad, hogy az időnkénti veszteséget se élje meg súlyos kudarc-ként, és ne érezze, hogy teljesen fel kell hagynia a játékkal. Ezért nagyon fontos, hogy a szülők is játsszanak a gyerekekkel, mert mások nem fogadják el megjegyzés nélkül a csalást. Általában csak a szülő fordít annyi időt és türelmet gyermekére, hogy kívárra, míg elég jó játékosává válik, és már nem érzi megsemmisítő csapásnak a veszteséget.

Perpektívorzulás – a tanulás vonatkozásában is

Felvetődik a kérdés, hogy mi az oka a gyermeki perspektívorzulásnak, amikor úgy érzi a kicsi, hogy „csak akkor lehetek elégedett, ha nyerek”? A gyerekek csak kétféle lehetőséget tudnak elképzelni: vagy azt, hogy mindent képesek irányítani és a hatalmukban tartani, vagy a teljes kiszolgáltatottságot. Ezt nagyon lényeges tudnia a szülőnek és pedagógusnak, ugyanis ugyanezen mechanizmus működését figyelhetjük meg a gyermek tanulásához való viszonyában is: vagy

- A gyermekek
- csak kétféle
- lehetőséget
- tudnak elkép-
- zelni: vagy azt,
- hogy min-
- dent képesek
- irányítani, vagy
- a teljes kiszol-
- gáltatottságot.
- Ugyanezt a
- mechanizmust
- figyelhetjük
- meg a gyermek
- tanulásához való
- viszonyában is.

- A társasjáték segít, hogy a gyerek megszerezze a valóságot birtokba vevő képességét, méghozzá többnyire élvezetes formában

úgy tesz, mintha eleve mindent tudna, vagy szorongással és ellenállással közeledik a tanúláshoz, és úgy érzi, sosem jut dűlőre. Az ő számára a család azt jelképezi, hogy kompromisszumot kötött a mindenhatóságra vágyás és az egyre erősödő felismerés között, hogy ezt a vágyat a valóság korlátok közé szorítja.

A tudatos versengés okozta feszültség

A szerencsejátékok, amelyekben a vakszerencse dönti el, ki nyeri a játékot – például ilyen a Fekete Péter, az Ember, ne mérgelődj –, hosszú ideig maradhatnak a gyerek kedvencei. Ennek az lehet a magyarázata, hogy úgy érzik, ha rábizzák magukat a szerencsére, a világ és minden tevékenységük a „végzettől” függ. Az idő előrehaladtával a gyerek aztán fokozatosan belátja, hogy az ügyesség is befolyásolja azon társasjátékok kimenetelét, amelyek az ügyességet a „tisztá” véletlennel kombinálják. Mindez arra bátorítja, hogy igyekezzék nagyobb tudásra szert tenni, így fordítva javára

elsődleges belső (primitív) késztetését, melynek értelmében a végzet uralja a világot. Az összetettebb játékok, amelyek a szerencsét ügyességgel kombinálják, lehetőséget kínálnak a nyílt versenyre, de megnyugtató keretek közt, olyan környezetben, ahol a barátságos érzések is megférnek a nyílt versennyel. Minél inkább a játékosok ügyességétől függ egy játék kimenetele, annál valószínűbb, hogy a „legjobb” győz. Ám a véletlen is jelen van, ez csökkenti a tudatos versengés okozta feszültséget, és segít nyugodt mederben tartani az eseményeket. A nyertes gondolatban gratulálhat magának ügyességéhez, és illedelmesen, szerényen azt mondhatja a vesztesnek: „Egyszerűen csak szerencsém volt”. Így lehetősége nyílik arra, hogy legyőzhesse barátját anélkül, hogy elidegenítené őt magától. A vesztes pedig azzal vigasztalhatja magát, hogy jórészt a „balszerencsének” köszönheti a kudarcát, tehát nem kell ellenséges érzéseket táplálnia nyertes ellenfele iránt. Így a gyerekeknek nem kell túlságosan bűnösnek vagy értéktelennek éreznie magát, ha nyer, illetve ha veszít.

RÁPOLTI KINGA
gyakorló
pszichoterapeuta

Ha ballag a gyermeked

Egy: megérett a meggy. Kettő: csipkebokorvessző. Három: te leszel a párom. Négy: ...Soha nem gondoltam, hogy gyermekkorunk egyik mondókájának értelmét akkor fogom boncolgatni, fontolóra venni, amikor fiam ballag. Most mégsem tartom különlegesnek, hogy azt próbálom összegezni, mi van abban a bizonyos szellemi batyuban, amivel gyermekem útnak indul egy egészen más, az ő eddigi életétől eltérő világ felé. Latolgatom, hogy mit kapott tizennyolc év alatt tőlünk, szülőktől, és mivel gyarapodott az iskolában. Nem ildomos az otthoniakkal dicsekedni, hisz az csak természetes, hogy legjobb belátásunk szerint egyengetjük gyermekeink útját, és valamennyien abban bízunk, hogy amit tőlünk kapnak, egy életen át segíti őket az eligazodásban. Értérendünk az ő értérendjükké válik, a munkához, családhoz, szülőföldhöz való viszonyulásuk, ragaszkodásuk a mi példánkat követi. De mit tudunk arról, amit az iskolában kapnak?

Háromszor négy esztendő

Az elemiben a gyermekek két szabályt követnek: minden igaz, amit a tanító néni mond, illetve csak azt hiszik el, amit kipróbálnak. A következő négy esztendőben már maguk fedezik fel a világot, természetesen csak akkor, ha hagyják őket, és leginkább akkor fejlődik értelmük, ha engedik, hogy kérdezzenek és megkapják rá a koruknak, értelmüknek megfelelő valós (soha nem hamis!) választ. Érzelmi kibontakozásuk is erre az időszakra tevődik, itt lehet a legtöbbet ártani az önbizalmuknak, ha folyton azt hangoztatjuk, hogy miben tévednek, mit nem tudnak. Jelen iskolarendszerünk alaptézise: rajtakapni a diákot, hogy mit nem tud. Miért nem kérdezzük olyasmiről, ami őt érdekli, amiben ügyes, amiben iparkodásának köszönhetően fejlődést észlelünk? És miért várjuk el az egyötven magas gyermektől, hogy ugyanolyan magasra állított lécet ugorjon át, mint hórihorgas osztálytársai? Nos, a középiskolában inkább nem is ugrik, nem is igyekszik teljesíteni az, akinek mindig azt mondták, gyenge vagy. Aki pedig könnyedén vette az akadályokat, annak miért nem mondjuk meg, hogy ez

csak abban az esetben elégséges, ha ez a teljesítmény a saját képességeinek felső határát súrolja.

Egy, kettő, három

Egy: megérett a meggy. Vagyis kiteljesedett a növekedése, olyan állapotba került, amikor használható. Vajon mindaz a tudás, amit gyermekeink magukba szívnak az iskolában, mennyire használható a mindennapokban, a jövődöbeli szakma megtanulásában, a gyakorlati alkalmazásban? Tudnak-e önállóan intézni hivatali ügyeket, kifizetni egy számlát, kicse-

Három: te leszel a párom. Nem sokszor hallottam gyermekeimtől, hogy az iskolában szó lenne a családról. Arról a legkisebb közösségről, ahol öröm és bánat, siker és kudarc, egészség és betegség egyformán megörvendeztet, illetve megviseli a benne élőket, de ahol az egymás iránti felelősség is a legerősebb. Nem gondolom azt, hogy valamelyik tantárgy helyett kellene családant tanítani, inkább hiszem, hogy a tanítás egészének kellene emberközpontúnak és – miért ne? – családközpontúnak lennie. Ez annyit jelentene, hogy nagyobb figyelmet szentelnének a környezet, általában az élet védelmének, amihez legjobb út, ha a tankönyvekben található merev tananyagot az életjelenségekkel magyarázzák, ha arra tanítják a gyermekeket, hogy a

Fotó • BRÓLISTVÁN

relni egy biztosítékot? Be tudják-e mutatni saját városukat, településüket a messziről érkezőnek? Megtanultak-e pályázatot írni, versenyhelyetben saját legjobbjukat adni? Feltalálják-e magukat vészhelyzetben, akarnak-e, tudnak-e mások segítségére lenni? Ha jó eredménnyel záróvizsgáznak, de mindezeket nem tudják, akkor nem beszélhetünk érettség(ü)ről.

Kettő: csipkebokorvessző. Arra sem árt felkészíteni a fiatalokat, hogy az élet nem mindig habostorta, néha bizony tuskói is vannak. Túrni, veszíteni is tudni kell, nem csak nyerni, nyereszkedni, átgázolni másokon. Alkudni is tudni kell, de nem megalkudni. Inkább győzzünk meg mi másokat elképzelésünkről, érveljünk, álljunk ki meggyőződésünk mellett.

csillagoktól a mélyvizekig minden, de minden összefügg. A fizika, matematika, az összes természettudomány ezeket a szabályosságokat magyarázza (és nem alkotja), a humán tárgyak pedig ezek megértését, általában az emberi értelem csiszolását segítik.

Négy, öt, hat... – megannyi szabály, ami nem azért van, hogy katonásan betartsuk, sokkal inkább azért, hogy eligazítsa az életben. Hogy kinek mi van a batyujában ballagáskor, azt csak ő maga tudhatja. Nekünk, szülőknek elég, ha később kiderül, gyermekeinket használható lelki és szellemi kincsekkel tarisznyáltuk fel.

FEKETE RÉKA

Iskola, a megítélésen túl – ballagás előtti összegzés

Még mielőtt valaki úgy állna hozzá a cikk olvasásához, mintha azt egy kis könyvmoly, tanárok kedvence és talpnyalója írta volna, előrebecsátom, hogy elég zűrös tizenkét év áll a hátam mögött, sokszor kerültem a folyosóra, mert véleményt formáltam a dolgokról vagy mert megszólaltam. Most is van véleményem.

Az ember nem szívesen látja el kötelező feladatait

Az iskola mint intézmény valami miatt sokszor negatív konnotációjú, főleg a diákok körében. Talán amiatt, hogy kötelező, mert az ember természeténél fogva nem szívesen látja el a kötelező feladatait, jobban szereti a fakultatív tevékenységeket. Azt hiszi, hogy így válik szabaddá. Végzős diákként egyre inkább látom az iskola pozitív oldalait, s mi

Amikor lezárunk egy szakaszt az életünkben, végiggondoljuk többször is, hogy mi volt jó és mi nem, mit csinálnánk másképp, vagy mit ismételnénk meg. Sokszor én is kiléptem volna a rendszerből, sokszor elegendő volt a szabályokból, a kötelező dolgokból. Utáltam korán kelni, nehezen bírtam ki sokszor azt az 50 percet, nehezen viseltem, ha elrabolták a szünetem, ha hibát kaptak a pontosan és saját elképzelésem szerint kidolgozott munkámban. De végül is mindennek van jó és rossz oldala, és attól is volt talán érdekesebb minden, hogy nem mindig volt fényes a helyzet. Kisebb-nagyobb problémák mindig is adódtak, de ezekből is meg kellett tanulni használni húzni, és egy kis mérgeledés után újra átgondolva következtetni és mérlegelni.

Példakéskeresés, a határok feszegetése

Volt olyan helyzet is, amikor semmiképp nem mondtam le a magam igazáról, és csöndben továbbra is lázadtam miatta, de történt olyan is, hogy öt perc után rájöttem, azért mégsem történik minden úgy az életben, ahogy forró fejjel elképzeltem. És minderre az iskolában jöttem rá, azon a helyen, amelyet először elítéltem és megvettem, mint a legtöbb diák. Most is azt mondom, hogy ez az intézmény szükséges rossz, amit csak kihasználni kell tudni, hiszen az életben is sok minden a „haszonhúzásról” szól. Nem abban az értelemben, hogy valakit meglopunk, csalunk vagy hazudunk, hanem úgy, hogy a helyzeteket mindig lehetőségként kell felfogni. Végül is, ez az az időszak, amikor mindent ki lehet próbálni, feszegetni lehet a határokat, példaképeket lehet keresni, hogy a fortélyait elleshessük, mások vagy saját hibáinkból tanulni. A legfontosabb azonban, hogy a végén úgy zárassuk le életünknek ezt a szakaszát, hogy valamit felmutathassunk: a megadatott lehetőségek közül legalább egyet kihasználtunk úgy, hogy büszkéek voltunk magunkra, s hogy tizenkét év alatt azzá válhattunk, akiké szerettünk volna, olyan bőrből bújhattunk, amiben jól érezzük magunkat.

Az iskola nélkül talán nehezebb lesz

Három héttel a ballagás előtt elkezdtek elkészíteni az albumjainkat, s egymásnak írogatni néhány sort. Ezekből a sorokból az olvasható ki, hogy nem is olyan szörnyű az iskola, s hogy nélküle talán nehezebb lesz. Felelevenítettük a rendezvényeket, a közös kirándulásokat, a csínytevéseket, s a legjobban az látszik, hogy mindezek alatt mennyire megváltoztunk. Hogy miben áll ez a változás? Igazából mi sem tudjuk. Talán aki kívülről látta mindezt, meghatározhatná, viszont a legnyilvánvalóbb változás ott látható, hogy számunkra az iskola már nem a csúnya, szörnyű és kibírhatatlan intézmény, hanem egy olyan rendszer, amely valóban hiányozni fog, és amit meg tudtunk szeretni valamiképp.

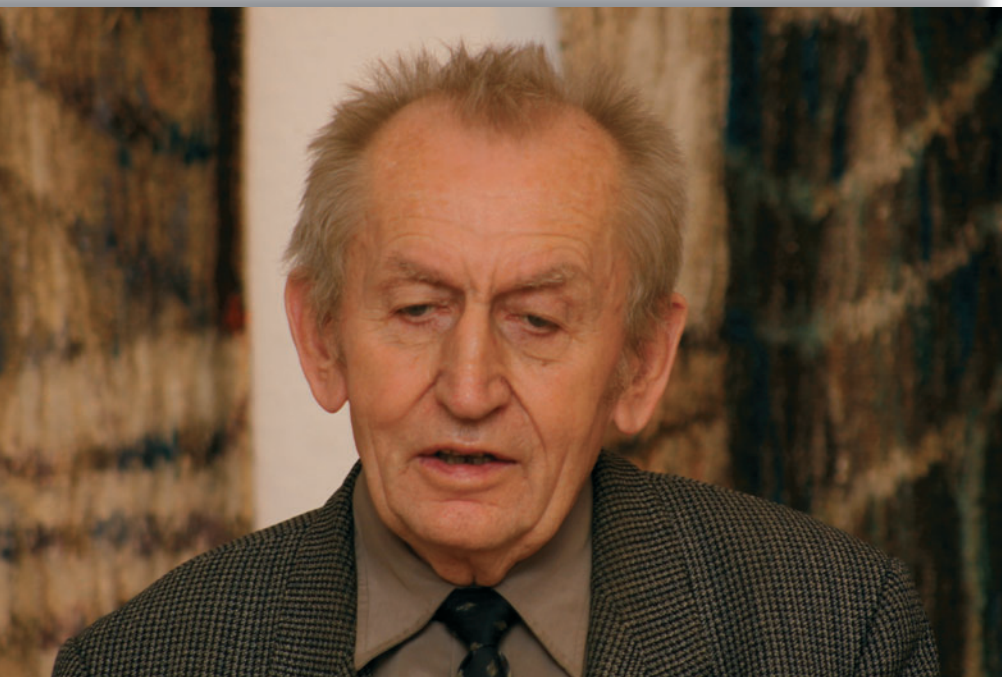
JOBBÁGY JÚLIA
a kolozsvári
János Zsigmond Unitárius Kollégium
12. osztályos diákja

Beszélgetés Gazda József nyugalmazott kovásznai magyartanárral, íróval

A hétköznapiság fölött

„Nyelvéből kiesve:
létének céljából
is kiesik az ember.”
Sütő András

Fotó • BARTHA CSABA

- „Kisgyermek koromtól művészszerető ember voltam, úgy éreztem, lélekgazdagító szépségeket ad nekem az irodalom.”

A Sütő András Nyelvőrző Díjat az Anyanyelvpolók Szövetsége idén Gazda József kovásznai nyugalmazott magyartanárnak, írónak ítélte oda. Gazda József laudációját dr. Borcsa János mondta, a díjat dr. Péntek János professzor, az Anyanyelvpolók Szövetségének elnöke adta át a Kézdivásárhelyen szervezett Magyar Nyelv Napjai rendezvény nyitóünnepségén. Az ünnepség után Gazda Józsefet a díjról, tanári és írói munkájáról kérdeztem.

– Mit jelent Ön számára a Nyelvőrző Díj?
– Nem számítottam rá. Meglepetés volt, de jóleső érzéssel tölt el, hogy munkámat, melyet sohasem külső indíttatásból végeztem, ilyen rangos díjjal értékelték. Sajátos árnyalatot ad a díjnak, hogy Sütő András neve fémjelzi, és hogy az Anyanyelvpolók Szövetsége ítélte ide nekem – ez külön emeli a díj értékét. Sütő András írásművészetének kimagasló értékét

pontosan a nyelvi szépség, a nyelv patinás, archaikus jellegének megőrzése jelenti, amit annyira csodálok nála. Én magam is szívesen használnom – még a mindennapi társalgásban is – a régies formákat, fordulatokat. Vagyon-e kenyér? – kérdezem az üzletben, megmosolyognak, s válaszolnak, hogy: vagyon, vagyon, tanár úr. Más kérdés, hogy a munkámmal nem a díjra akartam rászolgálni, nem díjakra vágytam. Úgy éreztem mindig, hogy a sorsom küldetéses. Romániában magyar nyelven tanítani egy inkább ellenséges légkörben, a nyelvet védelmezni, a nyelv szentségét, szent szeretetét beleoltani a gyerekekbe – csodálatos feladat volt. A

tanításban mindig örömet leltem, Isten kegyeltjének tartottam magam, hogy magyartanár lehettem. Mindig úgy éreztem, hogy ünnepi ruhában kellene a tanterembe lépnem, annyira szép volt a munka, amelyet nap mint nap végezhettem. Kívánom, hogy sok magyartanár érezzen hasonlóképpen, mert ezt csak megszentelt tevékenységként lehet felfogni. Csodálatos, küldetéses munka, amelyet isteni sugallatra végzünk. Művelői talán akkor lehetnek boldogok, ha az égi szikrát sikerül tanítványaik lelkében is elültetni. Törekvésemet így foglalnám össze: az irodalmat mint művészetet – annak ünnepi jellegét, hétköznapiság felettiségét, kisugárzását – tanítani, a nyelvnek, nyelvünknek a hihetetlen gazdagságát érzékeltetni és a nemzetszeretetet a tanulóba oltani. Nem a mellveregető nemzetszeretetet, hanem inkább a tunyaság ellen küzdött. Sütő András szavaival vallom: „Nyelvéből kiesve: létének céljából is kiesik az ember.”

– Mindig sokféle kulturális tevékenységet végezett egyszerre: a tanórai munka mellett állandóan szervezett, színjátszókört alakított, rendezett, próbált, kiszállásokra járt a diákokkal, most pedig a Körösi Csoma Sándor Egyesület elnökeként évente Körösi Napokat szervez...

- Sokan mondják:
- Körösi-kutató
- vagyok. Nem ké-
- szültem annak, és
- nem is vagyok az,
- de ha már itt élek
- Csomaköröstől két
- és fél kilométerre,
- a sors róttá rám,
- hogy Körösi emlé-
- kének ápolásával
- is foglalkozzam.

– Bizonyos munkákat a sors mért ránk. Itt van például a Körösi Csoma Sándor-kérdés. Sokan mondják: Körösi-kutató vagyok. Nem készültem annak, és nem is vagyok az, de ha már itt élek Csomaköröstől két és fél kilométerre, a sors róttá rám, hogy Körösi emlékének ápo-

lásával is foglalkozzam. Ha Széphalom mellett élnék, valószínűleg Kazinczyval foglalkoznék. Az ember akkor

lásával is foglalkozzam. Ha Széphalom mellett élnék, valószínűleg Kazinczyval foglalkoznék. Az ember akkor

becsületes, ha a sorsa által kijelölt feladatokat elvégzi. És én becsületes szeretnék maradni, ezért próbáltam a feladatokat erőm szerint elvégezni. Az egyesület vezetése rengeteg időmet felemészt: az év közbeni és a Csománapi rendezvények szervezése, mindezekhez az anyagi fedezet előteremtése, az évenként megjelentetett könyv tető alá hozása, szerkesztése. Pályázok, könyvet szerkesztek, átgondolom, mit kellene még a könyvben megjeleníteni, esetleg olyasmit is, ami a Kőrösi Napok előadásain nem hangzott el. Így aztán állandóan küszködöm az idővel, ki kellene tágitanom a napot, hogy beleférjen minden. A reggeli feleszmélés pillanatától ma is késő estig dolgozom.

– Nemcsak tanárként, hanem íróként is szolgálta az anyanyelv ügyét. Képzőművészeti kritikái, monográfiái, szociográfiai írásai jelentek meg. Hogyan kezdett írni?

– Kisgyermek koromtól művészet-szerető ember voltam, úgy éreztem, lélegzadagító szépségeket adott nekem az irodalom, a művészet. Sepsiszentgyörgyön nőttek fel, gyerekként óriási hatással volt rám Gyárfás Jenő *Tetemrehívásának* vázlata, ami szebb, mint a végső kép, ami Budapesten látható. Nem tudtam szabadulni tőle, művészeti íróvá képeztem magam, és megírtam az első könyvemet Gyárfás Jenőről. Aztán Kovásznára vezérelt a sors, ott tapasztaltam meg, hogy a hagyományos népi életnek, a közösségnek milyen csodálatos ereje van. Itt tudatosult bennem, hogy

- Küldetéses munka az irodalmat mint művészetet – annak ünnepi jellegét, hétköznapi felettségét, kisugárzását – tanítani, a nyelvnek, nyelvünknek a hihetetlen gazdagságát érzékeltetni.

az, amit a népi közösség őrzött meg, milyen nagy nemzeti érték, milyen nagy csoda. Lélekemelő volt – különösen a rendszerváltás előtti időkben – a nemzet sorsáról írni, azt kutatni. Így született meg az *Így tudom, így mondom* című szociográfiai könyvem, amelyet aztán olyanok követtek, amelyeket népi-nemzeti monográfiának neveznek. A képzőművészet végigkísérte az életemet: a mi házunkban úgymond bent volt a művészet, hiszen művészasszony feleségem volt. Hosszú időn keresztül folyamatosan írtam művészetkritikát, képzőművészeti monográfiáim jelentek meg. Kovászna sokat adott nekem, de azt is éreztem, hogy a provinciában nehéz felszínen maradni. Hogy a látási képességemet ne veszítsem el, utazni kezdtem, így születtek meg művészeti útirajzaim.

– Jelenleg milyen könyvön dolgozik?

– Szociográfiai láttelepet szeretnék készíteni arról, hogy a világ különböző országaiban élő magyarok a szétszórátottságban hogyan tartották meg magyarságukat. Kőrülbelül harminc országba látogattam el, ahol jelentősebb magyar közösségek élnek. Ahová pedig nem jutottam el, ott néhány magyarral skype-on keresztül vettem fel a kapcsolatot. Nemrég jártam Argentínában, Uruguayban és Brazíliában, de ezen kívül Ausztráliában és Új-Zélandon is. Dél-Afrikába nem jutottam el, de beszélgettem olyan magyarral, aki onnan telepedett vissza Magyarországra. Mindenhova nem jut el az ember,

• Gazda József *Így tudom, így mondom* (1980) című szociográfiai könyvének borítója

úgy szétszóródtunk a nagy világóceánban. Skype-on értem el egy olyan, a Hawaii-szigeteken élő magyar családot, amelynek négy tagja festőművész. A hölgynek, aki túl van a nyolcvanadik életévén, kalandos élete volt: Afrikában született, szülei Etiópiában, a Négus udvarában éltek, ő csak 1979-ben, az ötvenedik évén túl jutott el először Magyarországra, de tökéletesen beszél magyarul és magyar érzelmű. A férjével, aki 1948-ban képzőművész-növendékként ösztöndíjjal jutott ki Rómába, ott találkozott. A Művészeti Akadémián azért találtak egymásra, mert mindketten magyarul beszéltek. A fiuk és a menyük is festőművész, s mind magyar érzelmű emberek. Általában véve azonban nincs jó véleményem a magyarságunk megtartásáról. Száz emberből ötnek vagy legtöbb tíznek ha fontos a magyarsága. A nagyvilágban és itthon is. Nagy széke-lyeknek tartjuk magunkat, de télen-ségünkkel, tunyaságunkkal sokszor ellenségei vagyunk önmagunknak.

Gazda József

1936-ban született Sepsiszentgyörgyön. A sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégiumban érettségizett, majd a kolozsvári Bolyai Tudományegyetemen szerzett magyartanári oklevelet. Pályája kezdetén Székelykocsárdon, majd a nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégiumban tanított, 1964-től nyugdíjazásáig a kovásznai Kőrösi Csoma Sándor Líceum magyartanára volt. A líceum diákjai számára diákszínpadot szervezett, mellyel többször végigtornázta Erdély településeit. Egy tankönyv és megannyi szociográfiai kötet, képzőművészeti monográfia és útikönyv szerzője.

AMBRUS ÁGNES
Kovászna megyei
szakfelügyelő

Művelődésszervező szak indul Kolozsváron

A kutatási terep, a dolgozóasztal és a könyvtár határán

Idén ősztől a kolozsvári BBTE Bölcsészettudományi Karán működő Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék új, művelődésszervező szakot indít.

A kultúramenedzselés apró fogásai
Dr. Keszeg Vilmos, a tanszék vezetője elmondta, hogy az 1990 óta működő néprajz szak mellett ősztől hároméves nappali képzés keretében **művelődésszervező** (vagy kulturális menedzser) szak is indul. Ezen a szakon olyan képzést kapnak a diákok, amelynek keretében a Kárpát-medence hagyományos népi kultúrájával kapcsolatos tudás elsajátítása mellett megtanulják a kulturális események szervezésének, a kulturális örökség megőrzésének, az önkormányzati munka kulturális vonatkozásainak, a civil szervezetek életének, a pályázásnak és kultúramenedzselésnek az apró fogásait, csinját-bínját. Ez tehát a kultúra és a hagyomány gyakorlati hasznosításának lehetőségeire felkészítő szak. A kolozsvári egyetem az egyetlen az országban, amely ilyen szakot működtet. A művelődésszervező szakon 10

államilag támogatott és 15 fizetéses helyet hirdettek meg.

Sáros terepöltözet és tudományos szöveg

A művelődésszervező szak mellett működő néprajz szak is bővíti kínálatát: a 3 éves nappali képzés mellett immár távoktatás is működik ezen a szakon. A tanszék fiatal oktatója, dr. Szabó Á. Tőhötöm hozzátette, hogy a néprajzkutató életét a kutatási terep, a dolgozóasztal és a könyvtár határolja – néha sáros terepöltözetben, hangrögzítővel és jegyzetfüzettel a kezében, fényképezőgéppel a nyakában, máskor konferenciára beöltözve ingázik ezek között. Szövegeket gyűjt, emberekkel beszélget, poros padlásokon mászik, fényképeket készít, időnként megkergeti egy juhászcutya, vagy pedig lemarad a hazafele tartó buszról. Aztán hazaér, és tudományos szöveggé formálja azt, amit a terepen látott, végül kollégáival vitatkozik azon, hogy jól értelmezte-e a látottakat. Ez tehát klasszikus, de a modern kérdésekre is válaszolni tudó kultúratudományi szak. A távoktatási forma azok számára

Fotó • TÁNCZOS VILMOS

- Az új szakon a diákok a hagyományos népi kultúrával kapcsolatos tudást is elsajátítják

ajánlott, akik munkahelyük miatt nem tudnak nappali képzésre jelentkezni, de érdekli őket ez a terület.

A néprajz szakon nappali képzésben 13 államilag támogatott és 10 fizetéses helyre lehet jelentkezni, a távoktatási formában 30 helyre. Keszeg Vilmos felhívta a figyelmet arra is, hogy idéntől változik a felvételi a bölcsészettudományi karon. Az előző évek gyakorlatával szemben, a fenti két szakra a négy liceumi év átlaga alapján lehet felvételt nyerni.

További információk a tanszék honlapján (www.neprajztanszek.ro) elérhetők vagy a neprajztanszek@yahoo.com címen kérhetők.

SZIKSZAI MÁRIA
a BBTE

**Bölcsészettudományi
Karán működő Magyar
Néprajz és Antropológia
Tanszék adjunktusa**

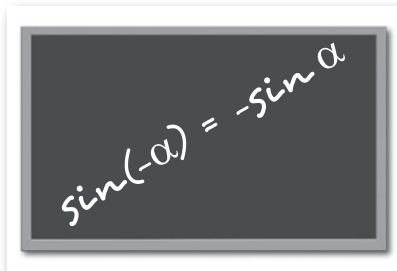

- A néprajzkutató szövegeket gyűjt, emberekkel beszélget, fényképeket készít, majd tudományos szöveggé alakítja azt, amit a terepen látott

Pimaszságom története

Az úgy kezdődött, hogy először nem tudtam beszélni, így hát a nagyok könyvelőműen azt gondolták: minden rezdülésem értik. Most éhes, most álmos, most meg a lufiját kéri. Utána gagyogni kezdtem, és ekkor már kicsit megrökönyödtek, ha hiába etettek, altattak, adták a lufit, mégsem volt jó, csak mondogattam makacsul: bá, bá, bá, vagy tu, tu, tu. Végül nemcsak a szavaknak, hanem a nyelvtannak is teljes jogú ura lettem, és mindenki nagy megdöbbenésére kiderült, hogy véleményem, álláspontom és elképzelésem van. Ráadásul az övékéhez képest MÁS. Körülbelül ebben a szakaszban állapítottam meg rólam, hogy önfejű, makacs, szemtelen, tiszteletlen stb. vagyok, és ez a kép a mai napig tartja magát, ha szóba kerülök valahol.

Mindannyian tudjuk: a nagyok kiforrottak, képzettek, tájékozottak és bölcses, ugye? Akkor végképp nem értem, miért kell mindig nekem megértést tanúsítanom? Miért kell nekem uralkodnom magamon? Miért kell nekem tartanom a szám, gondolkodom, mielőtt beszélek, belátnom, hogy igazságtalan, önző, valóságtól elrugaszkodott álláspontra helyezkedtem? Miért kell nekem okosabbnak lennem, mikor egyebet sem hallok állandóan, mint azt, hogy én xy dologhoz még túl éretlen, tapasztalatlan, tájékozatlan vagyok? Én készségesen elfogadom, hogy a labda mindig a nagyoknál van, de akkor ne várják el tőlem, hogy mindenféle nehéz területeken én abba a labdába belerúgjak. Uralkodjanak magukon ők, legyenek ők igazságosak, tisztelettudóak, kedvesek és önfeláldozóak, mert én mindeme erényekhez személyes fejlődésemnek még túl

zöldfülű, pallérozatlan és primitív stádiumában tartok.

Számomra így is elég megerőltető a mínusz szinusz alfa egyenlő szinusz mínusz alfa, a termodinamika első és második törvénye, a félmúlt és a régmúlt helyes használata, a hosszú és rövid verslábak, a szénbányászat helyzete a jelenkorban, az Európai Unió tagállamainak száma, himnusza, pénzneme, fővárosa és soros elnöke, úgyhogy nagyon szépen kérek minden felnőttest: tegyen érettségéről, bölcsességéről, mértéktudásáról és széles látóköréről tanúságot azzal, hogy nem rajtam éli ki az összes bosszúságát. És ígérem, hogy olyan könnyű dolga lesz velem, mint annak idején, amikor etetett, altatott és a lufimat ideadta.

Suli-Odüsszeia

Aki azt hiszi, utálok iskolába járni, az mélységesen téved. Például a kilencedik osztály legizgalmasabb mozzanata az volt, hogy beomlott a fizikum – a mi osztálytermünk volt éppen, – igaz, nem órák alatt, hanem tanítás után omlott be, úgyhogy a tanári kar mélységes bánatára az egész osztály túlélte a dolgot. A fizikum pont az én padom fölött omlott be, és most majd évekig tatarozzák, ami röviden annyit jelent, hogy nem lesz állandó osztálytermünk.

Ami röviden annyit jelent, hogy az osztály aránylag jobban összerázódik, mintha mindenki mindig ugyanazzal a padtárral ülne a terem ugyanazon helyén található padjában, illetve jelenti azt is, hogy hiába vésnének fel a fizika-, kémia-, analízisképleteket különféle ravasz kis zugokba, ha egyszer sohasem tudjuk, éppen melyik osztályban csücsülünk majd (még csak azon a héten, amíg a fizikum el nem készül), amikor az évharmadi dolgozatot írjuk.

Ami röviden annyit jelent, hogy mindenkinek kicsit rosszabb átlaga lesz a „fontos” tárgyakból és közben kicsit jobban tudja majd őket, és legjobb barátból is kicsit rosszabb átlaga lesz mindenkinek, de közben jobban

ismeri majd az egész osztályt. Úgyhogy nem leszünk mintaosztály és a matektanárnő sem velünk dicsekszik, ha a sulis diákjainak zsenialitása ilyen olyan bizottságokban szóba kerül.

Ami röviden annyit jelent, hogy két-három évig fel sem figyelnek ránk a suliban, hiába omlott be a fizikum és nem haltunk meg. Csak akkor vonják föl jobb szemöldökük, amikor kosárbajnokok vagyunk, újságot szerkesztünk, nagykorúsításra szindarabot írunk vagy órák alatt és után sziszifuszi munkával nehéz „valamit” bogyunk, amiből ballagási „tabló” kerekedik. Mert nem gondolták volna rólunk, hogy „közben” ennyi mindennel bírnunk foglalkozni. Ami röviden annyit jelent, hogy fogalmuk sincs, milyen zsúfolt élete van egy igazi sulisnak. Hát mikor van annak ideje háfét írni?

LÁSZLÓ NOÉMI

Indulás

Rohanunk ringó füveken bámulni égszínkéék csodákat, s már készül bennünk szép gyanútlanul a feltétlen csodálat.

Kövek, bogáncsok, csillagok arcunkat érdekesebbre marják, s már nem krajcáros tisztaságot jelent nekünk a fiatalság.

Játékainkból lóg a kóc, s a dolgok titkosabbik arcát suhogó szelek, vadvizek forgatják, féltik, kitakarják.

MARKÓ BÉLA

Hivatalos

Etnikai tisztogatás: leváltott főtanfelügyelő és főtanfelügyelő-helyettesek

• Az RMDSZ és az egész pedagógustársadalom felháborodással vette tudomásul, hogy a 37/2009-es számú sürgősségi kormányrendelet értelmében nyolc magyar főtanfelügyelő-helytestet, illetve egy főtanfelügyelőt távolítottak el tisztségéből. A szövetség elfogadhatatlannak tartja, hogy etnikai tisztogatás gyanánt magyar oktatási vezetőket váltottak le, illetve azt is, hogy a jelentős számban magyarok lakta megyékben a tanfelügyelőség vezető testületében ne legyenek jelen a magyarság képviselői. Nyolc megyében távolították el a magyar főtanfelügyelő-helyetteseket, így Beszterce, Bihar, Brassó, Hunyad, Maros, Máramaros, Szatmár és Temes megye magyar főtanfelügyelő-helyettes nélkül maradt, ezen kívül Hargita megyében Bondor István főtanfelügyelőt, illetve Maros megyében Nagy Editet, a marosvásárhelyi Pedagógusok Házának igazgatóját is leváltották. A Romániai Magyar Demokrata Szövetség azt követeli a kormánytól, hogy hagyjon fel az intézményvezetők és tisztségviselők etnikai és politikai alapú eltávolításával, és állítsa vissza az alkotmányellenes intézkedések megtétele előtti állapotokat.

Több ezer ember vett részt május 22-én Csíkszeredában az RMDSZ által szervezett tüntetésen, amelyen a tiltakozók a magyar intézményvezetők leváltása ellen foglaltak állást. Az eseményen beszédet mondott Markó Béla és Tőkés László is. A Szabadság térre autóbusszokkal érkeztek a tüntetők Kovászna megyéből, valamint Gyergyószentmiklós és Székelyudvarhely környékéről, de Székelyföld többi vidékéről is. Az RMDSZ-elnök beszédében kijelentette: sokan ravasznak és okosnak tartják a román politikát, de szerinte ostobák azok a román politikusok, akik a romániai magyarok sorsáról próbálnak dönteni. Rámutatott: kilencven éve próbálják eltiporni a román kormányok az ott élő magyarságot és annak iskoláit, betelepíteni románokkal Székelyföldet, és megkísérelnek az ott élők helyett dönteni, de mindez nem sikerül nekik.

Találkozó a történelmi egyházak vezetőivel • Két kérdéskört, a finanszírozást, illetve az ingatlanrestitúciót tárgyalta meg Markó Béla az erdélyi történelmi egyházak vezetőivel tartott május 18-i találkozón. A tárgyalás után az RMDSZ-elnök kifejtette, hogy a felekezeti oktatás sok vitát kiváltó témakörét épp csak érintették, erről és a legújabb oktatási törvénytervezetről külön találkozót szerveznek. Markó Béla azt is elmondta, az egyházi iskolák, illetve az állami iskolák közötti konfliktus elsősorban a román állam bűne: az államnak kellene ugyanis szavatolni a tulajdonosok jogait, illetve az állami iskolák számára a megfelelő épületet. Az egyházi és az állami iskolák között jelentkező konfliktusok kezeléséről szólva a szövetségi elnök részéről megfogalmazódott az a kérdés, megoldási javaslat, hogy minden esetet külön-külön és maximális

kompromisszumkészséggel kell tárgyalni. Mint mondotta, hagyományaink értelmében az egyházi és a világi iskolákra egyaránt szükség van, így közösségünknek megadatik a választás lehetősége, ami egy egészséges, fair play alapú versengést indíthat el az oktatási intézmények között.

Az előkészületben levő, köz- és felsőoktatásra vonatkozó törvénycsomag, amely a decentralizáció jegyében születik meg, a negatív kihatások vagy veszélyforrások ellenére is üdvözlendő, mert a magyar közösségek – elsősorban a többségben élő magyar közösségek – számára minden, ami a decentralizáció irányába mutat és a helyi önrendelkezést, szubszidiaritást erősíti, csak előnyös lehet. Az RMDSZ elnökének és a történelmi egyházak vezetőinek május 18-i találkozóján a püspökök megfogalmazták abbéli igényüket, hogy ezen a területen is folytassák az RMDSZ-szel való párbeszédet és szervezzenek egy újabb találkozót, amelyen az egyházak oktatásért felelős szakértői vesznek majd részt. Az oktatási főosztály vállalta, hogy az elnöki hivatal RMDSZ-hez eljuttatott törvénytervezetét továbbküldi az egyházak képviselőinek véleményezésre. Így hamarosan, még ebben a tanévben sor kerülhet arra a munkabeszélgetésre, amelyen az RMDSZ és az egyházak oktatásügyi szakértői közösen vitatják meg a törvénytervezetet.

Óvodai beíratások • Május 15-én megkezdődtek az óvodai beíratások. Mint minden évben, várhatóan idén is több ezer gyermeket utasítanak el az óvodák, mivel országszerte kevés a helyek száma. A múlt évben az óvodába beíratatlan gyermekek száma Bukarestben volt a legnagyobb, ahol több mint 10 000 apróság szülei próbálkoztak sikertelenül a beíratással. A gondot tavaly úgy oldották meg, hogy növelték a csoportok létszámát, s így több intézményben ugyanaz a terem szolgált ebédlőként és hálóteremként, ahol az óvónők nevelői tevékenységüket folytatták. Hasonló volt a helyzet Kolozsváron, Szebenben és Iași-ban is. Az Oktatási, Kutatási és Innovációs Minisztérium statisztikáiból azonban a nagyvárosok óvodahiányáról ellenkező előjelű információk derülnek ki. A minisztérium szerint a 2007/2008-as tanévben, Romániában több mint 10 000 óvoda működött, mely 647 000 gyermeket fogadhatott volna, a beíratottak száma viszont 640 000 körül volt.

Pályáz(z)atok

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

hátrányos helyzetű, tehetséges tanulók támogatására

Pályázhatnak olyan szülők, akiknek igazolhatóan kiváló képességű gyermeke a 2008–2009-es iskolai évben magyar nyelven tanult 7., 8., 9. vagy 10. osztályban, vagy magyar osztályba fog iratkozni a következő tanévtől.

Határidő: 2009. július 31., du. 4 óra.

További információk

www.nyilasmisi.ro, e-mail: nyilas_misi@yahoo.com, tel: 0264-531153, fax: 0264-591582.

ERDÉLYI MAGYAR KÖNYVKLUB

Olvasson velünk! Kérje katalógusunkat!

Tel.: 0265 314314; 0365 405134; Fax: 0265 314315; Email: rendeles@emk.ro

www.emk.ro

ISKOLÁK, KÖNYVTÁRAK RÉSZÉRE KEDVEZMÉNY!

doboz ro

társasjátékok • logikai játékok • oktatójátékok

minden korosztálynak • ingyenes házhozszállítás*

Megrendelési szelvény

Alulírott (név/intézmény), (utca), (szám, lakrész stb.) (település románul), (irányítószám), (megye) példányban megrendelem a *Magyar Közoktatás* című havilapot a 2009-es év március–decemberére. A lapok ellenértékét, lejt a (szám)/..... (dátum) számú kifizetési bizonylattal átutaltam az alábbi bankszámlaszámra.

Kiskereskedelmi ár (50 példány alatt): 2,50 lej/szám, 25 lej 2009 március–decemberére

Nagykereskedelmi ár (50 példány fölött): 2,00 lej/szám, 20 lej 2009 március–decemberére

Megrendeléseiket az mko@communitas.ro e-mail címen, a 0264-44-14-01-es telefonszámon vagy postán fogadjuk.

Címünk: Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii, nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, Jud. Cluj.
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító (Cod fiscal): 10411135

SAPIENTIA EMTE

Természettudományi és Művészeti Kar
Kolozsvár

FELVÉTELI 2009

Képzési kínálatunk

Környezetföldrajz szak

- 11 tandíjmentes és 14 költségtérítési hely
- Tandíj: 250 EUR/év

Fotóművészet, filmművészet, média szak

- 10 tandíjmentes és 10 költségtérítési hely
- Tandíj: 350 EUR/év

Nemzetközi kapcsolatok, európai tanulmányok szak

- 20 tandíjmentes és 20 költségtérítési hely
- Tandíj: 250 EUR/év

Jog szak

- felvételt csak a működési engedély megszerzése esetén tartunk
- 40 költségtérítési hely
- Tandíj: 500 EUR/év

Beiratkozás: 2009. július 10–19.

400112 Kolozsvár, Mátyás király u. 4. sz.

tel: +40 264 439 266

fax: +40 264 593 690

e-mail: office@kv.sapientia.ro

<http://kv.sapientia.ro>

A Fotó, Film, Média szakon április 16–17-én felvételi felkészítőt tartunk, részletek a tanszék honlapján: www.film.sapientia.ro

A havilapot postai úton vagy terjesztőinken keresztül juttatjuk el Önhöz. A lap ellenértékét postai utalvánnyal vagy banki átutalással kérjük az alábbi bankszámlaszámra utalni. A megrendelés bármelyik formája (szelvény, telefon, e-mail) csak az átutalási bizonylat számával együtt érvényes. (Az átutalási bizonylaton szerepeljen a megrendelő neve és a kifizetés jogcíme.)

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit
Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér
Korrektúra és olvasószerkesztés: Demeter Zsuzsa
Felelős kiadó: Lakatos András
Telefón: 0040-264-44-14-01
e-mail: mko@communitas.ro
Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii, nr. 60. 400489
Cluj-Napoca, Jud. Cluj

11

Diákszemmel

Iskola, a megítélésen túl – ballagás előtti összegzés –
Jobbágy Júliának, a kolozsvári
János Zsigmond Unitárius
Kollégium 12. osztályos
diákjának írása

10

14

Hírszolgálat

*A kutatási terep, a
dolgozóasztal és a könyvtár
határán –* Szikszai Máriának, a
BBTE Bölcsészettudományi
Karán működő Magyar
Néprajz és Antropológia
Tanszék adjunktusának
írása

Szülői szemmel

Ha ballag a gyermeked – Fekete Réka írása. Mi van a szellemi batyuban, amellyel a gyermek útnak indul az iskolai évek végén egy egészen más – az ő addigi életétől eltérő – világ felé? Mit kapott a tizennyolc év alatt a szülőktől, és mivel gyarapodott az iskolában?

3

6

17

Magánterület

Indulás – Markó Béla verse
*Pimaszságom története,
Suli-Odüsszeia –*
László Noémi prózái

Iskola és kultúra

Elemisták, ha verset mondanak –
Póra Annamáriának,
a marosvásárhelyi Unirea Nemzeti
Kollégium tanítónőjének
beszámolója a varsolci Kányádi
Sándor országos szavalóversenyről

Láthatár

Tehetséggondozás Romániában –
Pásztor Gabriellának,
az Oktatási, Kutatási és Innovációs
Minisztérium tanácsosának írása

16

Háttér

8

Lélekjelenlét

Nyílt verseny és vakszerencse –
Rápolti Kinga gyakorló
pszichoterapeuta írása a
társasjátékban való részvétel,
a versengés, a kudarc és a
közösségbe illeszkedés lélektani
vonatkozásairól

12

Portré

A hétköznapiáság fölött –
Ambrus Ágnes
Kovászna megyei szakfelügyelő
beszélgetése Gazda József
nyugalmozott kovásznai
magyartanárral, íróval

ROMÁNIAI
MAGYAR
OKTATÁSI
FIGYELŐ